

A KDYŽ MĚ PRAVDA ZNIČÍ

Otec Richard Henkes v
koncentračním táboře Dachau

Výukový materiál

Andrease Thelen-

Eiselena

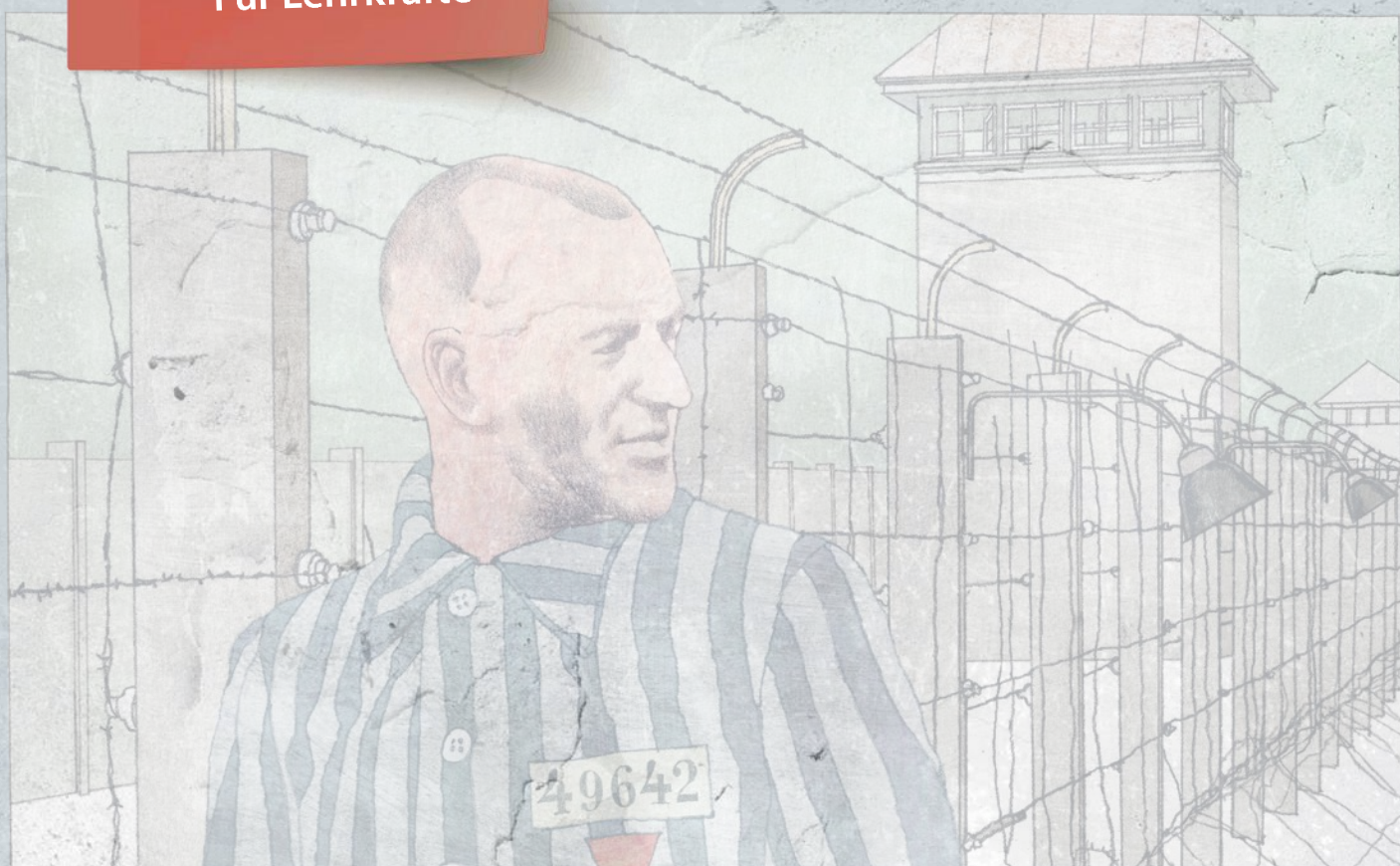
k rozšířenému vydání

grafického dokumentu od

Drushba Pankow

Für Lehrkräfte

Modul 4 Říšský konkordát a encyklika "S horoucími obavami"

Tento modul se zaměřuje na Říšský konkordát z roku 1933 a encykliku "S horoucími obavami" z roku 1937. Pro lepší pochopení formulace encykliky ver
Pro hodnocení nacionálněsocialistické ideologie a porušování konkordátu má smysl nejprve s žáky probrat materiály o říšském konkordátu (M10-M11). Pokud jsou mladí lidé s obsahem konkordátu již seznámeni, mohou začít přímo s materiály o encyklice (M12-M13).

Otec Henkes si byl vědom toho, že katolická církev je na cestě konfrontace s nacistickým režimem. Vztahy mezi Svatým stolcem a Německou říší měl upravovat říšský konkordát, ale již na podzim 1933 bylo jasné, že Hitler tuto dohodu nebude dodržovat. Od roku 1935 se zvýšil počet perzekucí katolických duchovních v propagandisticky inscenovaných devizových a mravnostních procesech. V roce 1937 papež Pius XI. protestoval proti porušování konkordátu v encyklice "S horoucími obavami" a vydal jasné církevní odmítnutí nacistického režimu. Richard Henkes se podílel na kopírování a distribuci encykliky a apeloval na věřící. V přednáškách a kázáních zaujal Henkes útočný postoj: k protikřesťanské propagandě, k inscenovaným fingovaným procesům za údajné porušení devizových předpisů a morální prohřešky, k drancování církevního majetku a k nacionálněsocialistické školské politice.

Císařský konkordát

Slavnostní podpis říšského konkordátu mezi Svatým stolcem a Německou říší se uskutečnil 20. července 1933. Za Vatikán hrál při jednáních hlavní roli státní sekretář kardinál Eugenio Pacelli, pozdější papež Pius XII, zatímco zastupováním říšské vlády byl pověřen vicekancléř Franz von Papen. Cílem dohody bylo nastolit rovnováhu mezi katolickou církví v Německu a národně socialistickou vládou. Vatikán doufal, že uzavřením dohody poskytne katolické církvi v Německu určitou ochranu, a snažil se udržet si odstup od Hitlera. Konkordát ve svých 34 článcích uznával církev jako veřejnoprávní korporaci a chránil úkoly v kulturní a charitativní oblasti, vzdělávání a pastoraci. Církevní aktivity však byly omezeny na náboženskou, charitativní a kulturní oblast. Kromě toho byla duchovním zakázána jakákoli politická činnost nebo členství ve straně. Tato "neutralita" eliminovala katolickou Stranu středu, vedenou prelátem Ludwigem Kaasem a vlivnými duchovními, protože byla pro Hitlera překážkou v parlamentu. Kromě toho Hitler na domácí scéně doufal, že katolíci se nyní dají do služeb národně socialistického státu. Především však dohoda představovala velký zahraničněpolitický propagandistický úspěch, protože smlouva s Vatikánem přispěla k mezinárodní prestiži nacistického režimu. Již několik měsíců po uzavření smlouvy se režim dohodnutými články přestal řídit. Církevní organizace a spolky byly pronásledovány a s velkými náklady pokračovaly inscenované procesy s duchovními.

Konkordát je dodnes předmětem kontroverzních diskusí a je označován za "smlouvu s ďáblem". Státní tajemník kardinál Pacelli měl touto dohodou přispět k upevnění Hitlerovy diktatury tím, že katolická Strana středu souhlasila se zmocňovacím zákonem. Místo toho Pacelli nesouhlasil, když Strana středu dala svůj souhlas a o několik dní později němečtí biskupové odvolali své odsouzení národního socialismu. Tyto ústupky připravily Pacelliho o prostor pro vyjednávání, aby mohl zavést co nejvíce práv pro katolíky.

Modul 4 Říšský konkordát a encyklika "S horoucími obavami"

Encyklika "S horoucími obavami"

Ministr propagandy Goebbels hovořil o vyhlášení války papežem. Na Květnou neděli roku 1937 se z kazatelen po celém Německu četla encyklika "S horoucími obavami". Papež Pius XI (1922-1939) vydal jasné odmítnutí nacistického režimu a odsoudil nacistickou socialistickou ideologii, kult rasy a antisemitismus. Byla to také papežova reakce na záměrné podkopávání, reinterpetaci a obcházení dohod uzavřených v říšském konkordátu, stejně jako na zesílený postup proti kněžím v devizových a mravnostních procesech. V rámci tajné akce se papežský dopis dostal diplomatickou cestou do Berlína a odtud byl distribuován po celé zemi. Biskupové nechali vytisknout asi 300 000 výtisků. Gestapo se o akci dozvědělo příliš pozdě a nemohlo zasáhnout. Po přečtení encykliky následovala další vlna procesů proti duchovním. Kromě toho nacistický režim zavřel a vyvlastnil řadu tiskáren, které se na rozmnožování podílely. Přestože papežský list vyvolal senzaci doma i v zahraničí, objevuje se kritika, proč Pius XI. nevystoupil proti zločinům nacistického režimu rozhodněji, protože se nezmínil o koncentračních táborech a pronásledování Židů a politických obětí.

Použití modulu

Pro začátek si poslechněte podcast ZeitZeichen "Reichskonkordat unterzeichnet" (Říšský konkordát podepsán), který vysílá WDR 5 a který si můžete zdarma stáhnout ve formátu MP3 z Audiotéky ARD. V

Ve čtrnáctiminutové prezentaci se žáci dozvědí, kdo se na uzavření konkordátu podílel, jaké byly cíle smluvních stran, jak byla dohoda realizována v praxi a jaká byla kritika katolické církve vůči vyjednané dohodě. Společně si poslechnou článek "Říšský konkordát podepsán". Žáci dostanou několik otázek (M10) k podcastu, které se týkají různých aspektů příspěvku. Poté probíhá diskuse v plénu o audiozáznamu, otázky jsou zodpovězeny a nejasnosti objasněny. Učitel má k dispozici list s řešením (M10.1). Případně lze zvukovou zprávu zpracovat jako přípravný domácí úkol.

Následně žáci pracují samostatně nebo ve dvojicích na vybraných článcích Říšského konkordátu (M11). Vybrané články se zabývají důležitými právy katolické církve stanovenými ve smlouvě, zavržení

Mladí lidé stručně shrnou každý článek vlastními slovy a zhodnotí, jaké zájmy sledovala katolická církev a Adolf Hitler touto smlouvou. Mladí lidé stručně shrnou každý článek vlastními slovy a zhodnotí, jaké zájmy katolická církev a Adolf Hitler smlouvou sledovali. Dále je připraven profil Eugenia Pacelliho, který hrál při jednáních na straně církve vedoucí roli.

Než se žáci začnou podrobněji zabývat encyklikou "Mit brennender Sorge" (S palčivou starostí), ujasní si v přípravném domácím úkolu (M12), co se rozumí encyklikou. S pomocí video lexikonu na webových stránkách "katholisch.de" mladí lidé vysvětlí pojem "encyklika" vlastními slovy. Kromě toho pomocí dané webové stránky shromažďují informace o životě papeže Pia XI. Žáci mohou samozřejmě začlenit i další webové stránky.

Modul 4 Říšský konkordát a encyklika "S horoucími obavami"

Po diskusi o domácím úkolu se mladí lidé zabývají úryvky textů z encykliky "S horoucími obavami" (M13 a M13.1-8). Výběr textů zahrnuje témata: Kritika nacistického režimu; čistá víra v Boha, Krista a církve;

Reinterpretace posvátných slov a pojmů; uznání přirozeného práva; apel na mládež, kněze a řeholníky i laiky - zde především na katolické rodiče.

V zásadě není nutné se zabývat všemi výňatky z textu. V závislosti na velikosti učební skupiny lze všechny texty z M13.1-8 nebo jen některé z nich zpracovat v malých skupinách, rozdělit si práci a/nebo pracovat stejným způsobem. Protože však úryvky obsahují různá témata, má každý úryvek z "Mit brennender Sorge" (S palčivou starostí) své vlastní zadání (M13), na které musí žáci písemně odpovědět. Při závěrečné diskusi je vhodné, aby malé skupiny prezentovaly své výsledky v krátké přednášce před celou učební skupinou. Tímto způsobem lze o jednotlivých úryvcích textu společně diskutovat a debatovat.

M10 WDR Zeitzeichen - Říšský konkordát

<https://www.ardaudiothek.de/zeitzeichen/reichskonkordat-unterzeichnet-am-20-07-1933/55561548>

1. Kdo a kdy podepsal Říšský konkordát?

---

2. Kdo byli vyjednavací císařského konkordátu?

---

3. Říšský konkordát představoval pro Hitlera politický úspěch. Vysvětlete to!

---

4. Z jakých důvodů uzavřel Vatikán smlouvu s Hitlerem?

---

5. Němečtí biskupové spolupracovali na budování Německé říše. Shrňte stručně tři události z jara 1933.

M10 WDR Zeitzeichen - Říšský konkordát

6. Jaké důsledky mělo pro Pacelliho jednání německých biskupů v souvislosti s jednáním o říšském konkordátu?

---

7. Německá říše nedodržela dohody dohodnuté v konkordátu a smlouvu zpochybnila. V čem mimo jiné spočívalo porušení smlouvy?

---

8. Je říšský konkordát platný i dnes?

---

9. Co říká článek 16 Říšského konkordátu a proč byl pro Hitlera důležitý?

---

10. Jaká kritika zaznívá vůči katolické církvi v souvislosti s říšským konkordátem?

M10.1 WDR Zeitzeichen - Říšský konkordát - ŘEŠENÍ

<https://www.ardaudiothek.de/zeitzeichen/reichskonkordat-unterzeichnet-am-20-07-1933/55561548>

1. **Kdo a kdy podepsal Říšský konkordát?**
  - podepsaná Vatikánem a Německou říší 20. července 1933.

2. **Kdo byli vyjednavací císařského konkordátu?**
  - Německý vicekancléř Franz von Papen
  - Vatikánský státní sekretář kardinál Eugenio Pacelli, pozdější papež Pius XII.

3. **Říšský konkordát představoval pro Hitlera politický úspěch. Vysvětlete to!**
  - Především úspěch zahraniční politiky (propaganda)
  - mezinárodní dohoda, která přispěla k uznání režimu NS.

4. **Na jakém základě uzavřel Vatikán smlouvu s Hitlerem?**
  - Zajištění pastorační péče
  - Ochrana katolické církve
  - Hitler byl odpůrcem komunismu, což Vatikánu vyhovovalo.

5. **Němečtí biskupové spolupracovali na budování Německé říše. Shrňte stručně tři události z jara 1933.**
  - Schválení zmocňovacího zákona katolickou stranou Centrum (legalizace Hitlerovy diktatury, zbavení Říšského sněmu moci).
  - Odvolání biskupského odsouzení národního socialismu - to umožnilo katolíkům stát se členy NSDAP, což bylo dříve neschvalováno (odepření svátostí).
  - Nabídka k jednání o císařském konkordátu

6. **Jaké důsledky mělo pro Pacelliho jednání německých biskupů v souvislosti s jednáním o říšském konkordátu?**
  - Schválení zmocňovacího zákona a odvolání odsouzení národního socialismu jako rozhodujících prostředků nátlaku již nebylo možné použít.
  - Katolická sdružení (např. Sdružení katolických učitelů) nemohla být chráněna konkordátem.
  - Zůstává otázkou, zda by Pacelli takovou dohodu uzavřel.

M10.1 WDR Zeitzeichen - Říšský konkordát - ŘEŠENÍ

7. **Německá říše nedodržela dohody dohodnuté v konkordátu a smlouvu zpochybnila. V čem mimo jiné spočívalo porušení smlouvy?**
  - Uzavření mnoha klášterů a katolických škol
  - Narušení bohoslužeb
  - Věznění kněží
  - Potlačování katolické práce s mládeží
  - Zrušení náboženské výchovy

8. **Je říšský konkordát platný i dnes?**
  - V roce 1957 Spolkový ústavní soud potvrdil, že nadále existuje.

9. **Co říká článek 16 Říšského konkordátu a proč byl pro Hitlera důležitý?**
  - Přísaha věrnosti Hitlerovi - dnes věrnost ústavě
  - Depolitizace: žádný kněz nesmí být politicky aktivní

10. **Jaká kritika zaznívá vůči katolické církvi v souvislosti s říšským konkordátem?**
  - Zdrženlivost a mlčení o zločinech/vraždách národních socialistů

M11 Říšský konkordát - úryvky

Jeho Svatost papež Pius XI. a prezident Německé říše, vedeni společným přáním upevnit a podpořit přátelské vztahy existující mezi Svatým stolicem a Německou říší a ochotni trvale upravit vztahy mezi katolickou církví a státem pro celé území Německé říše způsobem uspokojivým pro obě strany, se rozhodli uzavřít slavnostní dohodu, která doplní konkordáty uzavřené s jednotlivými německými zeměmi a zajistí i pro ostatní země v zásadě jednotnou úpravu příslušných otázek.

Podpis konkordátu v Římě - Zleva doprava: prelát Ludwig Kaas, vicekancléř Franz von Papen, státní podtajemník Giuseppe Pizzardo, kardinál státní sekretář Eugenio Pacelli, substitut Alfredo Ottaviani a ministerský ředitel Rudolf Buttman při slavnostním podpisu.

Za tímto účelem jmenoval Jeho Svatost papež Pius XI. Vaším zplnomocněným zástupcem Jeho Eminenci Nejdůstojnějšího pana kardinála Eugenia Pacelliho, Vašeho státního sekretáře, a prezident Německé říše jmenoval zplnomocněným zástupcem vicekancléře Německé říše pana Franze von Papena, kteří se po výměně vzájemných plných mocí, jež byly shledány v dobré a náležité formě, dohodli na následujících člancích:

Článek 1 Německá říše zaručuje svobodu vyznání a veřejného praktikování katolického náboženství.

Uznává právo katolické církve v mezích práva platného pro všechny samostatně řídit a spravovat své záležitosti a v rámci svých pravomocí vydávat zákony a nařízení závazné pro své členy.

Článek 4: Svatý stolec má plnou svobodu ve styku a korespondenci s biskupy, duchovními a ostatními členy katolické církve v Německu. Totéž platí pro biskupy a ostatní diecézní úřady v jejich komunikaci s věřícími ve všech záležitostech týkajících se jejich pastýřského úřadu.

M11 Říšský konkordát - úryvky

Instrukce, nařízení, pastýřské listy, úřední diecézní bulletiny a jiná nařízení týkající se duchovního vedení věřících, které vydávají církevní úřady v rámci svých kompetencí (čl. 1, odst. 2), mohou být bez překážek zveřejňovány a věřícím sdělovány v dosud obvyklých formách.

Článek 16: Dříve než se biskupové ujmou své diecéze, složí do rukou říšského místodržitele v příslušné zemi nebo říšského prezidenta přísahu věrnosti podle následující formule: "Před Bohem a na svatá evangelia přísahám a slibuji, jak se sluší na biskupa, věrnost Německé říši a zemi ...". Věrnost. Přísahám a slibuji, že budu respektovat ústavně utvořenou vládu a že ji bude respektovat i můj klérus. V úslužné péči o blaho a zájmy německé
Při výkonu svěřeného duchovního úřadu budu usilovat o to, abych zabránil jakékoli škodě, která by mohla ohrozit stát.

Článek 21: Katolická náboženská výchova na základních, odborných, středních a vysokých školách je běžným předmětem a vyučuje se podle zásad katolické církve. V náboženské výchově se klade zvláštní důraz na výchovu vlasteneckého, občanského a sociálního citění v duchu křesťanské víry a mravního zákona, stejně jako ve všech ostatních vyučovacích předmětech. Předmět a výběr učebnic pro výuku náboženství se stanoví po dohodě s vyšší církevní autoritou. Vyšší církevní autority mají mít možnost po dohodě s vedením školy kontrolovat, zda se žákům dostává náboženské výchovy v souladu s učením a požadavky církve.

Článek 31 Katolické organizace a sdružení, které slouží výlučně náboženským, čistě kulturním a charitativním účelům a jako takové podléhají církevní autoritě, jsou ve svých institucích a ve své činnosti chráněny.

Katolické organizace, které kromě náboženských, kulturních nebo charitativních účelů plní i jiné funkce, včetně sociálních nebo profesních, požívají ochrany podle čl. 31 odst. 1, aniž je dotčeno jejich případné zařazení mezi státní sdružení, za předpokladu, že poskytují záruku, že budou vyvíjet svou činnost mimo jakoukoli politickou stranu.

Určení organizací a sdružení, na které se vztahují ustanovení tohoto článku, podléhá dohodě mezi říšskou vládou a německým biskupstvím. Pokud Říše a spolkové země dohlížejí na sportovní nebo jiné mládežnické organizace, je třeba dbát na to, aby jejich členové mohli pravidelně plnit své církevní povinnosti o nedělích a svátcích a aby nebyli naváděni k činnostem, které by byly neslučitelné s jejich náboženským a mravním přesvědčením a povinnostmi.

Článek 32: Vzhledem ke zvláštním okolnostem existujícím v Německu a s ohledem na záruky, které poskytují ustanovení výše uvedeného konkordátu pro zákonodárství chránící práva a svobody katolické církve v Říši a jejich spolkových zemích, přijme Svatý stolec ustanovení vylučující duchovní a řeholníky z členství v politických stranách a z činnosti ve prospěch těchto stran.

M11 Říšský konkordát - úryvky

Článek 33: Záležitosti týkající se církevních osob nebo záležitosti, které nejsou řešeny v předchozích článcích, se pro církevní sféru upravují podle platného kanonického práva. Pokud by v budoucnu vznikly neshody ohledně výkladu nebo uplatňování některého ustanovení tohoto konkordátu, Svatý stolec a Německá říše najdou smírné řešení po vzájemné dohodě.

Ve Vatikánu 20. července 1933.

Pracovní příkazy

- Jako kardinál státní sekretář byl Eugenio Pacelli papežovým právním zástupcem a vedl jednání o konkordátu na straně církve. Ale kdo přesně je Eugenio Pacelli, pozdější papež Pius XII.? Napište krátký profil. Můžete k tomu využít následující webové stránky: <http://www.pacelli-edition.de/biografie.html>.
- Přečtěte si výňatky z Říšského sněmu. Shrňte každý článek vlastními slovy v rozsahu maximálně tří vět.
- Katolická církev i Hitler chtěli smlouvu vyjednat ve svůj prospěch. Které dohody konkordátu odpovídají zájmům církve a které zájmům Hitlera? Shrňte svá zjištění do tabulky.

Zájmy katolické církve	Hitlerovy zájmy

M12 Přípravný domácí úkol k encyklice "S palčivou starostí"

1. Podívejte se na video lexikon "Encyklika" na uvedeném odkazu a vysvětlete vlastními slovy pojem "encyklika".

<http://www.katholisch.de/video/7789-videolexikon-encyklika>

---

2. Najděte si na internetu informace o papeži Piovi XI. Ve své encyklice "Mit brennender Sorge" (S horoucím zármutkem) odsuzuje nacistický režim a vyzývá Němce, aby se postavili na odpor a nenechali se ovlivnit nacistickou ideologií. Shromážděte informace o životě papeže Pia XI. v bodech.

<http://www.kath-info.de/piusxi.html>

M13.1 Práce ve skupině: S palčivou obavou

S horoucími obavami je název encykliky, kterou papež Pius XI. podepsal 14. března 1937 a která byla jasným odmítnutím nacistického režimu. Papežův učitelský list vyvolal senzaci doma i v zahraničí a na Květnou neděli 1937 jej četli kněží po celém Německu. Tajná operace umožnila přivést dokument do Německa, rozmnožit jej a distribuovat po celém Německu. Goebbels hovořil o vyhlášení války papežem.

3. Když jsme se, ctihodní bratři, v létě 1933 ujali konkordátních jednání, která nám navrhla říšská vláda v návaznosti na dřívější mnohaletý návrh, a ke spokojenosti vás všech je uzavřeli slavnostní dohodou, vedla nás k tomu úslužná starost o svobodu spásného poslání církve v Německu a o spásu jí svěřených duší - ale zároveň také upřímná touha prokázat zásadní službu dalšímu pokojnému rozvoji a blahu německého národa.

Jestliže strom míru, který jsme s čistým úmyslem zaseli do německé půdy, nepřinesl plody, po nichž jsme toužili v zájmu vašeho lidu, pak nikdo v širém světě, kdo má oči k vidění a uši k slyšení, nebude moci dnes říci, že vina je na straně církve a jejího vůdce. Názorné lekce minulých let objasňují odpovědnost. Odhalují machinace, které od počátku neznaly jiný cíl než boj za zničení. V brázdách, kde jsme se snažili zasít semínka upřímného pokoje, jiní - podobně jako "inimicus homo"¹ z Písma svatého (Mt 13,25) - rozsévali plevel nedůvěry, neshod, nenávisti, očerňování, skrytého i otevřeného zásadního nepřátelství vůči Kristu a jeho církvi, živený z tisíců zdrojů a pracující všemi prostředky. Na ně a jen na ně, stejně jako na jejich tiché a hlasité štítonoše, padá odpovědnost za to, že místo duhy míru na obzoru Německa je vidět povětrnostní mrak rozkladných náboženských bojů.

6 (...) Udělali jsme vše, abychom bránili posvátnost slavnostně daného slova, neporušitelnost dobrovolně přijatých závazků proti teoriím a praktikám, které - kdyby byly oficiálně schváleny - by musely zabít veškerou důvěru a vnitřně znehodnotit každé slovo dané i v budoucnu. (...) Ale [každý] bude muset také s údivem a vnitřním odmítnutím sledovat, jak druhá strana učinila z výkladu smlouvy, z obcházení smlouvy, z podkopávání smlouvy a nakonec z více či méně veřejného porušování smlouvy nepsaný zákon jednání.

---

¹ inimicus homo (lat.) = nepřítel

M13.2 Práce ve skupině: S palčivým zájmem

S horoucími obavami je název encykliky, kterou papež Pius XI. podepsal 14. března 1937 a která byla jasným odmítnutím nacistického režimu. Papežův učitelský list vyvolal senzaci doma i v zahraničí a na Květnou neděli 1937 jej četli kněží po celém Německu. Tajná operace umožnila přivést dokument do Německa, rozmnožit jej a distribuovat po celém Německu. Goebbels hovořil o vyhlášení války papežem.

Čistá víra v Boha

9. (...) Věřící v Boha není ten, kdo řečnickky používá Boží slovo, ale pouze ten, kdo s tímto vznešeným slovem spojuje pravdivý a důstojný pojem Boha.

Ti, kdo podle údajně starogermánského předkřesťanského pojetí nahrazují osobního Boha temným neosobním osudem, popírají Boží moudrost a prozřetelnost, která "mocně a dobrotivě vládne od jednoho konce světa až na druhý" (Mdr 8,1) a vše vede k dobrému cíli. Takový člověk si nemůže nárokovat, aby byl počítán mezi věřící.

(12) Kdo z tohoto pozemského žebříčku hodnot vyjímá rasu nebo lid nebo stát nebo státní formu, nositele státní moci nebo jiné základní hodnoty utváření lidského společenství - které si nárokují podstatné a čestné místo v pozemském řádu -, činí je nejvyšší normou všech hodnot, včetně hodnot náboženských, a zbožšťuje je modloslužbou, převrací a falšuje Bohem stvořený a přikázaný řád věcí. Takový člověk je na hony vzdálen pravé víře v Boha a pohledu na život, který této víře odpovídá.

Pouze povrchní mysl může propadnout falešnému učení a mluvit o národním Bohu, o národním náboženství, může se pokoušet uvěznit Boha, Stvořitele celého světa, Krále a Zákonodárce všech národů, před jehož velikostí jsou národy malé jako kapky v kbelíku vody (Iz 40,15), v hranicích jediného národa, v krvavé úzkosti jediné rasy.

Děkujeme vám, ctihodní bratři, vašim kněžím a všem věřícím, kteří plnili a plní své křesťanské povinnosti při obraně práv Božího Veličenstva proti novému pohanství, kterému bohužel často dávají přednost vlivné strany. Tato vděčnost je dvojnásob srdečná a spojená s uznaným obdivem k těm, kterým se při plnění této povinnosti dostalo cti vzít na sebe pozemské oběti a utrpení pro Boha.

M13.3 Práce ve skupině: S palčivým zájmem

S horoucími obavami je název encykliky, kterou papež Pius XI. podepsal 14. března 1937 a která jasně odmítla nacistický režim. Papežův učitelský list vyvolal senzaci doma i v zahraničí a na Květnou neděli 1937 jej četli kněží po celém Německu. Tajná operace umožnila přivést dokument do Německa, rozmnožit jej a distribuovat po celém Německu. Goebbels hovořil o vyhlášení války papežem.

Čistá víra v Krista

Vyvrcholení zjevení dosažené v evangeliu Ježíše Krista je konečné a navždy závazné. Toto zjevení nezná doplnění lidskou rukou, a fortiori nezná náhradu a nahrazení svévolnými "zjeveními", která chtějí někteří mluvčí současnosti odvodit z tzv. mýtu krve a rasy. Od té doby, co Kristus, Pomazaný, vykonal dílo vykoupení, zlomil nadvládu hříchu a získal nám milost stát se Božími dětmi - od té doby nebylo lidem dáno jiné jméno pod nebem, v němž by mohli být spaseni, než jméno Ježíš (Sk 4,12). Žádný člověk - i kdyby v něm bylo vtěleno všechno vědění, všechny schopnosti, všechna vnější moc země - nemůže položit jiný základ než ten, který je již položen v Kristu (1 Kor 3,11). Kdo se ve svatokrádežném nepochopení propastí mezi Bohem a stvořením, mezi Bohočlověkem a lidskými dětmi odváží postavit vedle Krista, nebo dokonce nad něj a proti němu, jakéhokoli smrtelníka, třeba i toho největšího ze všech dob, musí si nechat říci, že je bludařem, na kterého se šokujícím způsobem vztahuje biblické slovo: "Ten, který přebývá v nebi, se jim směje" (Ž 2,4).

Čistá církevní víra

Ve vašich regionech, ctihodní bratři, se stále silněji ozývají hlasy volající po vystoupení z církve. Mezi mluvčími se často objevují ti, kteří se z titulu svého oficiálního postavení snaží vyvolat dojem, že toto vystoupení z Církve a s ním spojená neloajalita vůči Kristu Králi představuje zvlášť přesvědčivou a záslužnou formu vyznání loajalita vůči současnému stavu. Skrytými i viditelnými nátlakovými opatřeními, zastrašováním, vyhlídkou na ekonomické, profesní, občanské a jiné znevýhodnění je na věřící katolíky a zejména na určité vrstvy katolických státních zaměstnanců vyvíjen nátlak, který je stejně tak nezákonný jako nedůstojný lidskosti. Všechny naše otcovské sympatie a nejhlubší soucit provázejí ty, kteří musí platit tak vysokou cenu za svou věrnost Kristu a církvi. Ale - zde se dostáváme k bodu, kde jde o věc poslední a nejvyšší, o spásu nebo záhubu, a kde je tudíž cesta hrdinské odvahy jedinou cestou spásy pro věřícího. Když k němu přistoupí pokušitel nebo utlačovatel s jidášskou žádostí, aby opustil církev, pak mu nezbyvá než - i za cenu těžkých pozemských obětí - podržet Spasitelovo slovo: "Odejdi ode mne, satane, neboť je psáno: 'Hospodinu, svému Bohu, se budeš klanět a jemu jedinému sloužit'" (Mt 4,10; Lk 4,8). Církvi však řekne: Ty, má matko od dětství, má útěcho v životě, má přímluvkyně ve smrti - můj jazyk se mi přilepí na střechu úst, jestliže se - podlehnu-li pozemským svodům nebo hrozbám - stanu zrádcem svých křestních slibů. Spasitelova slova ať jsou však vážným varováním pro ty, kdo si myslí, že mohou spojit svou vnitřní věrnost církvi s jejím vnějším opuštěním: "Kdo mě zapře před lidmi, toho i já zapřu před svým Otcem, který je v nebesích" (Lk 12,9).

M13.4 Práce ve skupině: S palčivým zájmem

S horoucími obavami je název encykliky, kterou papež Pius XI. podepsal 14. března 1937 a která byla jasným odmítnutím nacistického režimu. Papežův učitelský list vyvolal senzaci doma i v zahraničí a na Květnou neděli 1937 jej četli kněží po celém Německu. Tajná operace umožnila přivést dokument do Německa, rozmnožit jej a distribuovat po celém Německu. Goebbels hovořil o vyhlášení války papežem.

Žádná reinterpretace posvátných slov a pojmů

Nesmrtelnost v křesťanském smyslu znamená přežití člověka po pozemské smrti jako osobní individuální bytosti - pro věčnou odměnu nebo věčný trest. Kdo chce používat slovo nesmrtelnost ve smyslu ničeho jiného než kolektivního přežití svých lidí pro neurčitě dlouhou budoucnost na tomto světě, překrucuje a falšuje jednu ze základních pravd křesťanské víry, dotýká se základů každého náboženského světového názoru, který požaduje morální uspořádání světa. Pokud nechce být křesťanem, měl by se alespoň zdržet obohacování slovníku své nevíry křesťanskou terminologií.

Pokora v duchu evangelia a modlitba o Boží pomoc jsou slučitelné se sebedůvěrou a hrdinstvím. Kristova církev, která má od nepaměti až do dnešních dnů více zpovědníků a dobrovolných svědků krve než kterékoli jiné myšlenkové společenství, nepotřebuje, aby ji někdo z těchto míst poučoval o hrdinství a hrdinských činech. Nechutná arogance těchto inovátorů se vysmívá sama sobě ve svých povrchních řečech o křesťanské pokoře jako o sebeponížení a nehrdinském postoji.

Milostí v neaktuálním smyslu lze nazvat vše, co přichází ke stvoření od Stvořitele. Milost ve vlastním a křesťanském smyslu slova však zahrnuje nadpřirozené projevy Boží lásky, milost a činnost Boha, skrze kterou pozvedá člověka k onomu nejvnitřnějšímu společenství života se sebou samým, které Nový zákon nazývá synovstvím s Bohem. "Pohleďte, jak velkou lásku nám Otec prokázal. Jsme nazýváni Božími dětmi, a také jimi jsme" (1 Jan 3,1). Odmítání tohoto nadpřirozeného povýšení milosti z údajné německé přirozenosti je omyl, otevřené vyhlášení války základní pravdě křesťanství. Ztotožnění nadpřirozené milosti s dary přírody je zásahem do slovníku vytvořeného a posvěceného náboženstvím. Pastýři a strážci Božího lidu udělají dobře, když budou tomuto vykrádání svatyně a tomuto dílu matení duchů ostražitě čelit.

M13.5 Práce ve skupině: S palčivým zájmem

S horoucími obavami je název encykliky, kterou papež Pius XI. podepsal 14. března 1937 a která byla jasným odmítnutím nacistického režimu. Papežův učitelský list vyvolal senzaci doma i v zahraničí a na Květnou neděli 1937 jej četli kněží po celém Německu. Tajná operace umožnila přivést dokument do Německa, rozmnožit jej a distribuovat po celém Německu. Goebbels hovořil o vyhlášení války papežem.

Uznání přirozeného práva

(35) Osudovou tendencí doby je stále více oddělovat základy právního života a výkonu spravedlnosti od pravé víry v Boha a od zjevených Božích přikázání. Máme zde na mysli především tzv. přirozený zákon, který byl napsán prstem samotného Stvořitele na desky lidského srdce (Řím 2,14-15) a který lze z těchto desek vyčíst zdravým rozumem, který není zaslepen hříchem a vášní. Přikázání tohoto přirozeného zákona lze použít ke zkoumání mravního obsahu každého pozitivního zákona bez ohledu na to, od kterého zákonodárce pochází, a tedy i jeho mravní přikázání a závaznosti pro svědomí. Lidské zákony, které jsou v neslučitelném rozporu s přirozeným zákonem, trpí vrozenou vadou, kterou nemohou napravit žádné donucovací prostředky, žádný vnější vývoj moci. To je také měřítko, jímž je třeba poměřovat zásadu "zákon je to, co prospívá lidu", pokud vycházíme z toho, že to, co je morálně protiprávní, nemůže nikdy sloužit skutečnému dobru lidu. lidí. Nicméně i antické pohanství uznávalo, že věta, má-li být zcela správná, musí být ve skutečnosti obrácená a znít: "Nikdy není nic užitečné, není-li to zároveň morálně dobré. A ne proto, že je to užitečné, je to mravně dobré, ale proto, že je to mravně dobré, je to zároveň užitečné" (Cicero de officiis 3,30). Odtržen od tohoto pravidla morálky by tento princip znamenal v mezistátním životě věčný stav války mezi různými národy. Ve vnitrostátním životě neuznává základní skutečnost, že člověk spojením ohledů na užitečnost a spravedlnost jako osobnost má Bohem daná práva, která musí zůstat uchráněna před jakýmkoli zásahem ze strany společenství, jehož cílem je jejich popření, zrušení nebo zrušení. Při přehlížení této pravdy se přehlíží skutečnost, že skutečné společné dobro je nakonec určeno a uznáno z přirozenosti člověka s jeho harmonickou rovnováhou mezi osobním právem a společenským poutem, jakož i z účelu společenství určeného stejnou lidskou přirozeností. Společenství je Stvořitelem určeno jako prostředek k plnému rozvoji individuálních a společenských schopností, které má jednotlivec, dávající a beroucí, využívat pro dobro své i všech ostatních. Dokonce i ty komplexnější a vyšší hodnoty, které nemůže **uskutečnit** jednotlivec, ale pouze společenství, jsou nakonec Stvořitelem chtěny pro člověka, pro jeho přirozený i nadpřirozený rozvoj a zdokonalení. Odchylka od tohoto řádu otrásá pilíři, na nichž společenství spočívá, a ohrožuje tak mír, bezpečnost, a dokonce samotnou existenci společenství.

Věřící má nezadatelné právo vyznávat svou víru a praktikovat ji způsobem, který mu vyhovuje. Zákony, které vyznávání a praktikování této víry potlačují nebo mu brání, jsou v rozporu s přirozeným právem.

M13.6 Práce ve skupině: S palčivým zájmem

S horoucími obavami je název encykliky, kterou papež Pius XI. podepsal 14. března 1937 a která byla jasným odmítnutím nacistického režimu. Papežův učitelský list vyvolal senzaci doma i v zahraničí a na Květnou neděli 1937 jej četli kněží po celém Německu. Tajná operace umožnila přivést dokument do Německa, rozmnožit jej a distribuovat po celém Německu. Goebbels hovořil o vyhlášení války papežem.

Mládeži

40. Tisíce jazyků dnes hlásají vašim uším evangelium, které Otec v nebi nezjevil. Tisíce per píší ve službách pseudokřesťanství, které není křesťanstvím Kristovým. Tisk a rozhlas vás den co den zasypávají produkty nepřátelskými vůči víře a církvi a bezohledně a neuctivě útočí na to, co vám musí být svaté a posvátné.

41. Víme, že mnozí, mnozí z vás kvůli věrnosti víře a církvi, kvůli příslušnosti k církevním sdružením chráněným konkordátem museli a stále musí snášet temné časy špatného hodnocení, posměchu, pohrdání, odmítání vlastenecké věrnosti, mnoho škod v profesním i společenském životě. Nevíme o tom, že ve vašich řadách je mnoho nejmenovaných Kristových vojáků, kteří svůj osud nesou s bolestným srdcem, ale se vztyčenou hlavou a útěchu nacházejí pouze v myšlence, že pro Ježíšovo jméno snášejí potupu (Sk 5,41).

42. Dnes, kdy hrozí nová nebezpečí a nová napětí, říkáme těmto mladým lidem: "Kdyby vám někdo chtěl hlásat jiné evangelium než to, které jste přijali" na kolenou zbožné matky, z úst věřícího otce, z učení vychovatele věrného svému Bohu a jeho církvi - "ať je vyloučen" (Gal 1,9). Jestliže stát zřizuje státní mládež, která má být povinnou organizací pro všechny, pak je, aniž by byla dotčena práva církevních sdružení, samozřejmým a nezadatelným zákonným právem samotných mladých lidí a jejich rodičů, kteří jsou za ně před Bohem odpovědní, požadovat, aby tato povinná organizace byla očištěna od všech aktivit protikřesťanského a proticírkevního ducha, které až do nedávné minulosti a dokonce až do současnosti nutí věřící rodiče do neřešitelných konfliktů svědomí, neboť nemohou dát státu to, co se požaduje ve jménu státu, aniž by okradli Boha o to, co Bohu patří.

M13.7 Práce ve skupině: S palčivým zájmem

S horoucími obavami je název encykliky, kterou papež Pius XI. podepsal 14. března 1937 a která byla jasným odmítnutím nacistického režimu. Papežův učitelský list vyvolal senzaci doma i v zahraničí a na Květnou neděli 1937 jej četli kněží po celém Německu. Tajná operace umožnila přivést dokument do Německa, rozmnožit jej a distribuovat po celém Německu. Goebbels hovořil o vyhlášení války papežem.

Kněžím a řeholníkům

44 Zvláštní uznání, povzbuzení a napomenutí adresujeme německým kněžím, kteří mají v podřízenosti svých biskupů za úkol ukazovat Kristovu stádu správné cesty v učení a příkladu, v každodenní zbožnosti a v apoštolské trpělivosti. Neunavujte se, milovaní synové a účastníci svatých tajemství, následováním věčného Velekněze Ježíše Krista v jeho samaritánské lásce a péči. Den co den se osvědčujte v bezúhonném chování před Bohem, v neustálé sebekázní a sebezdokonalování, v milosrdné lásce ke všem, kteří jsou vám svěřeni do péče, zejména ke zranitelným, slabým a váhajícím. Buďte průvodci věrných, oporou klopýtajících, učitelé pochybujících, těšiteli zarmoucených, nezištnými pomocníky a rádci všech. (...) Tato chápavá a milosrdná láska k bloudícím, dokonce i k těm, kdo se mýlí, neznamena a nemůže znamenat žádné zřeknutí se hlásání, prosazování, odvážné obhajoby pravdy a její upřímné aplikace na skutečnost, která vás obklopuje. Prvním, nejpřirozenějším darem lásky kněze ke svému okolí je služba pravdě, a to celé pravdě, odhalování a vyvracení omylu, ať už chodí v jakémkoliv podobě, v jakémkoliv převleku, v jakémkoliv líčení. Zřeknout se toho by bylo nejen zradou Boha a vašeho svatého povolání, ale také hříchem proti blahu vašeho lidu a vaší vlasti. Všem těm, kteří zůstali věrni svým biskupům, jak slíbili při svém svěcení, všem, kteří museli a stále musí snášet utrpení a pronásledování kvůli výkonu své pastýřské povinnosti, bude patřit dík a uznání Otce křesťanství - některým dokonce až do žalářní cely a koncentračního tábora.

M13.8 Práce ve skupině: S palčivým zájmem

S horoucími obavami je název encykliky, kterou papež Pius XI. podepsal 14. března 1937 a která byla jasným odmítnutím nacistického režimu. Papežův učitelský list vyvolal senzaci doma i v zahraničí a na Květnou neděli 1937 jej četli kněží po celém Německu. Tajná operace umožnila přivést dokument do Německa, rozmnožit jej a distribuovat po celém Německu. Goebbels hovořil o vyhlášení války papežem.

Věřícím laikům

48. Zvláště srdečně zdravíme katolické rodiče. Jejich Bohem daná práva a povinnosti vychovatelů jsou v současné době v centru boje, který může být jen stěží osudovější. Kristova církev nemůže začít truchlit a naříkat teprve tehdy, když jsou vandalsky ničeny oltáře, když svatokrádežné ruce způsobí, že modlitebny skončí v dýmu a plamenech. Když se pokusí znesvětit svatostánek dětské duše, posvěcený křtem, výchovou nepřátelskou vůči Kristu, když se z tohoto živého Božího chrámu vytrhne věčná lampa víry v Krista a na její místo se postaví vůle náhradní víry, Je-li duchovní znesvěcení chrámu na dosah ruky, pak se stává povinností každého vyznávajícího křesťana jasně oddělit svou odpovědnost od odpovědnosti protistrany a uchránit své svědomí před jakoukoli zaviněnou účastí na takové zkáze a zkaženosti. A čím více se odpůrci snaží popírat a zamlčovat své temné záměry, tím více je na místě ostražitá nedůvěra a nedůvěřivá bdělost podněcovaná trpkou zkušeností. Formální udržování náboženské výchovy, navíc kontrolované a omezované nejmenovanými osobami, v rámci školy, která v jiných předmětech systematicky a zlomyslně pracuje proti těmto náboženství, nemůže být nikdy důvodem k tomu, aby se takový nábožensky rozkladný typ školy ospravedlňoval dobrovolným souhlasem věřícího křesťana. (...) A proto se ani v budoucnu nebudeme unavovat výtkami vůči odpovědným osobám za nezákonnost dosavadních donucovacích opatření a za povinný charakter umožnění svobodného utváření vůle. Mezitím nezapomínejte: žádná pozemská síla vás nemůže odtrhnout od Bohem daného pouta odpovědnosti, které vás spojuje s vašimi dětmi. Nikdo z těch, kteří vás dnes utlačují ve vašich právech vychovatelů a předstírají, že vás zbavují vašich povinností vychovatelů, nebude schopen odpovědět Věčnému soudci místo vás, až se na vás obrátí s touto otázkou: Kde jsou ti, které jsem vám dal? - Kéž by každý z vás dokázal odpovědět: "Žádného z těch, které jsi mi dal, jsem neztratil" (J 18,9).

Pracovní úkoly M13

Práce ve skupině: Encyklika *s horoucími obavami*

Pracovní úkoly pro M13.1

- Nejprve si text přečtete sami. Podtrhněte si slova a pasáže, ke kterým máte otázky.
  - V malých skupinách (4 až 5 osob) se po prvním čtení uskuteční výměna názorů na úryvky z textu. Pokuste se společně objasnit neznámá slova a nejasné souvislosti.
- Pokud se ve skupině nemůžete domluvit na vyjasnění, obraťte se na učitele.
- Shrňte záměry katolické církve při uzavírání Říšského sněmu.
  - Papež Pius XI. jasně odmítá nacistický režim a odsuzuje provádění říšského konkordátu Německou říší. Shrňte papežovu kritiku v bodech.

Práce ve skupině: Encyklika *s horoucími obavami*

Pracovní úkoly pro M13.2

- Nejprve si text přečtete sami. Podtrhněte si slova a pasáže, ke kterým máte otázky.
  - V malých skupinách (4 až 5 osob) se po prvním čtení uskuteční výměna názorů na úryvky z textu. Pokuste se společně objasnit neznámá slova a nejasné souvislosti.
- Pokud se ve skupině nemůžete domluvit na vyjasnění, obraťte se na učitele.
- Vysvětluje, jak chápat čistou víru v Boha.
  - Vysvětluje, co má papež Pius XI. na mysli, když mluví o "modlářství", "falešném učení" a "novopohanství".

Pracovní úkoly M13

Práce ve skupině: Encyklika *s horoucími obavami*

Pracovní úkoly pro M13.3

- Nejprve si text přečtete sami. Podtrhněte si slova a pasáže, ke kterým máte otázky.
  - Po prvním čtení proběhne v malých skupinách (4 až 5 osob) výměna názorů na úryvky z textu. Pokuste se společně objasnit neznámá slova a nejasné souvislosti.
- Pokud se ve skupině nemůžete domluvit na vyjasnění, obraťte se na učitele.
- Vysvětluje, co má papež Pius XI. na mysli, když mluví o "libovolném zjevení" a "Bludný prorok" mluví.
  - "Odejdi ode mne, satane, neboť je psáno: "Hospodinu, svému Bohu, se klanějte a jemu samému služte" (Mt 4,10; Lk 4,8). Komentář k biblickému úryvku ve vztahu k víře církve.

M13 Práce ve skupině: Encyklika *s horoucími obavami*

Pracovní úkoly pro M13.4

- Nejprve si text přečtete sami. Podtrhněte si slova a pasáže, ke kterým máte otázky.
  - Po prvním čtení proběhne v malých skupinách (4 až 5 osob) výměna názorů na úryvky z textu. Pokuste se společně objasnit neznámá slova a nejasné souvislosti.
- Pokud se ve skupině nemůžete domluvit na vyjasnění, obraťte se na učitele.
- Diskutujte o tom, proč nacisté ve své propagandě používali náboženská slova a pojmy. Svě poznatky zaznamenejte v bodech.
  - Vysvětluje, jak nacisté zneužili křesťanská slova "nesmrtelnost", "pokora" a "milost" pro své vlastní účely.

Pracovní úkoly M13

M13 Práce ve skupině: Encyklika *s horoucími obavami*

Pracovní úkoly pro M13.5

- Nejprve si text přečtete sami. Podtrhněte si slova a pasáže, ke kterým máte otázky.
  - V malých skupinách (4 až 5 osob) se po prvním čtení uskuteční výměna názorů na úryvky z textu. Pokuste se společně objasnit neznámá slova a nejasné souvislosti.
- Pokud se ve skupině nemůžete domluvit na vyjasnění, obraťte se na učitele.
- Vysvětluje, jaké právo je podle křesťanského chápání dáno každému člověku a do jaké míry má vliv na společné dobro.
- Tip: Podívejte se na zásady katolické sociální nauky: <https://www.kirche-und-leben.de/artikel/was-bedeutet-katholische-soziallehre/>.
- "Správné je to, co je dobré pro lidi." Zaujměte k této zásadě postoj z křesťanského hlediska.

M13 Práce ve skupině: Encyklika *s horoucími obavami*

Pracovní úkoly pro M13.6

- Nejprve si text přečtete sami. Podtrhněte si slova a pasáže, ke kterým máte otázky.
  - V malých skupinách (4 až 5 osob) se po prvním čtení uskuteční výměna názorů na úryvky z textu. Pokuste se společně objasnit neznámá slova a nejasné souvislosti.
- Pokud se ve skupině nemůžete domluvit na vyjasnění, obraťte se na učitele.
- Diskutujte o tom, proč se papež Pius XI. v encyklice věnuje právě mladým lidem. Své poznatky zaznamenejte v bodech.
  - V klíčových bodech shrnuje, čím trpí mladí lidé, kteří se hlásí k víře a církvi.
  - Jaký je papežův apel na mladé lidi?

Pracovní úkoly M13

M13 Práce ve skupině: Encyklika *s horoucími obavami*

Pracovní úkoly pro M13.7

- Nejprve si text přečtete sami. Podtrhněte si slova a pasáže, ke kterým máte otázky.
  - Po prvním čtení proběhne v malých skupinách (4 až 5 osob) výměna názorů na úryvky z textu. Pokuste se společně objasnit neznámá slova a nejasná spojení.
- Pokud se ve skupině nemůžete domluvit na vyjasnění, obraťte se na učitele.
- Diskutujte o tom, proč se papež Pius XI. v encyklice věnuje právě kněžím a řeholníkům. Své poznatky zaznamenejte v bodech.
  - Vysvětluje, proč je prvním darem lásky kněze služba pravdě.
  - V klíčových bodech shrnuje papežovy výzvy kněžím a řeholníkům.

M13 Práce ve skupině: Encyklika *s horoucími obavami*

Pracovní úkoly pro M13.8

- Nejprve si text přečtete sami. Podtrhněte si slova a pasáže, ke kterým máte otázky.
  - Po prvním čtení proběhne v malých skupinách (4 až 5 osob) výměna názorů na úryvky z textu. Pokuste se společně objasnit neznámá slova a nejasné souvislosti.
- Pokud se ve skupině nemůžete domluvit na vyjasnění, obraťte se na učitele.
- Diskutujte o tom, proč se papež Pius XI. v encyklice věnuje právě rodičům. Své poznatky zaznamenejte v bodech.
  - Vysvětluje, co má papež na mysli, když mluví o "duchovním znesvěcení chrámu".
  - "Žádného z těch, které jsi mi dal, jsem neztratil" (J 18,9). Jakou výzvu papež adresuje rodičům v čl. 48?